

SUNN Breed Maatschappelijk Overleg Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties Hoe doen we het eigenlijk?!

Aantekeningen, opmerkingen en highlights van de bijeenkomst voor religieuze en levensbeschouwelijke organisaties d.d. 6 november 2018 te Anderstein-Maarsbergen

Samenvatting

Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties zetten zich vanuit hun overtuigingen in voor armen en behoeftigen. Kerken dragen vaak bij aan het giftenbudget of zijn vertegenwoordigd binnen het bestuur van SUNN-noodhulpbureaus. De islam verplicht moslims tot giften aan armen, behoeftigen en mensen in nood of met schulden. Bij moslims met een Turkse achtergrond wordt hiertoe via collectes op landelijke niveau 1,5 miljoen euro bijeengebracht. Humanistische organisaties helpen mensen met raad en daad, zoals via de maatjesprojecten van Humanitas. Tegelijkertijd verloopt volgens aanwezigen de onderlinge samenwerking nog wel eens stroef, zijn islamitische organisaties en moskeebesturen in het algemeen onvoldoende betrokken bij beleid op het gebied van armoede en schulden of bij een rol als bestuurslid of donateur bij SUNN-noodhulpbureaus. En geven vrijwilligersorganisaties aan dat zij extra professionele ondersteuning goed kunnen gebruiken.

Als voorbeelden (geen uitputtende opsomming) van een geslaagde aanpak van armoede en schulden noemen de aanwezigen: SUNN-noodhulpbureaus, protestantse diaconale fondsen, katholieke parochiale caritasinstellingen, stichting Hip, de Vincentiusvereniging, Humanitas Thuisadministratie, Budget- en Schuldhulpmaatje, Steungezin.nl, Inloophuizen, Geldfit.nl, Resto Van Harte en Hotspot Hutspot.

Meer aandacht ziet men graag voor: samenwerking en kruisbestuiving tussen de verschillende denominaties, het doorbreken van schaamte over armoede, een dienstenaanbod door SUNN aan kerkelijke noodhulpfondsen, vragen rondom het behouden van de eigen identiteit, hulp terecht laten komen waar het echt nodig is, laaggeletterdheid, en de bestrijding van sociale uitsluiting in de volle breedte in plaats van alle aandacht alleen richten op het thema armoede.

Men ziet vele zaken waar men zich samen met SUNN hard voor zou kunnen maken, zoals: meer expertise ontwikkelen, voorlichting ontwerpen over fondsen, aantonen dat een gift geld kan besparen, werken aan bekendheid van SUNN, een vervolgbijeenkomst, het intensiveren van contact tussen SUNN-noodhulpbureaus en moskeeën, het optuigen van overleggen met Diyanet en de Islamitische Stichting Nederland over co-financiering van SUNN-noodhulp, experimenteren met samenwerking tussen SUNN, het Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders (SMN) en het Inspraak Orgaan Turken (IOT) om betere bewustwording te creëren onder de moslimpopulatie als het gaat om armoede, schulden en urgente noden en om relevante projecten te entameren.

Inleiding

Christelijke organisaties

De landelijke en lokale oecumenische inzet van kerken en diaconale organisaties bij het bestrijden van armoede is van belang voor mensen met financiële problemen. De kerken hebben een lange diaconale traditie van ondersteuning aan mensen in armoede en van het

Hoe doen we het eigenlijk?!

Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties over armoede, schulden en urgente noden
SUNN maart 2019

opkomen voor hun rechten. De Bijbel is daarbij een gezamenlijke bron van inspiratie. Deze motiveert het streven naar een solidaire en rechtvaardige samenleving waarin ieder mens meetelt. Kerken hebben in veel gevallen ook lokale noodfondsen opgericht, al dan niet tot stand gekomen door het houden van collectes onder de kerkgemeenschap. Religieuze organisaties spelen een belangrijke rol bij de vormgeving van een samenwerkingsorganisatie (SUN-noodhulpbureau) voor noodhulp. Kerkelijk vertegenwoordigers zijn regelmatig actief in het bestuur van een SUN-noodhulpbureau en ook geven kerken in veel gevallen een financiële bijdrage voor het giftenbudget van een SUN-noodhulpbureau. Deze vertegenwoordigers uit de kring van kerken en kerkgenootschappen zijn enthousiast over samenwerking in een breder SUN-verband. In het rapport 'Armoede in Nederland' uit 2016 (een onderzoek naar hulpverlening door diaconieën, parochiële caritasinstellingen en andere kerkelijke organisaties in Nederland) staan aanbevelingen die gericht zijn op samenwerking en het organiseren van gezamenlijke activiteiten zoals een noodfonds. Tegelijk zien we vanuit SUN Nederland (SUNN) in de praktijk dat het vormgeven van deze samenwerking niet overall even gemakkelijk is en soms zelfs stroef of met grote terughoudendheid verloopt. Hiervoor zijn een aantal logische verklaringen en antwoorden te bedenken, maar tegelijkertijd werpt dit gegeven ook vragen op. Hierover willen wij graag onderling van gedachten wisselen.

Islamitische organisaties

Moskeeën zetten zich in voor goede doelen en organiseren met grote regelmaat collectes onder hun achterban. Naast vrijwillige vormen van liefdadigheid (sadaqah), verplicht de islam moslims tot het betalen van de verplichte zakaat of zuiverende aalmoezen, de zakaat bedraagt 2,5 procent van het overtollig bezit van de gever. Deze zakaat mag alleen aan bepaalde groepen mensen, zoals de armen, behoeftigen, mensen met schulden of reizigers in nood gegeven worden. Gevers kunnen er ook voor kiezen om de zakaat zelf aan rechtmatige goede doelen te schenken. Ondanks deze hulp en ondersteuning vanuit moskeeën en hun betrokkenheid bij liefdadigheid is de vertegenwoordiging en de verbinding tussen islamitische organisaties en moskeeën en SUN-noodhulpbureaus minimaal te noemen. Dat is opmerkelijk, omdat naar schatting 40 procent van de aanvragen voor een gift wordt gedaan door hulpverleners voor mensen met een migrantenachtergrond. Deze zijn veelal moslim. De moslimgemeenschap is dus enerzijds sterk vertegenwoordigd aan de kant van de giftaanvragen, maar anderzijds ondervertegenwoordigd als het gaat om de samenstelling van de lokale SUN-besturen en de geldelijke bijdragen vanuit moskeeën of particuliere giften voor noodhulp. Hiervoor zijn een aantal logische verklaringen en antwoorden te bedenken, maar ook werpt dit gegeven vragen op. Hierover willen wij graag onderling van gedachten wisselen.

Humanistische organisaties

Eén van de kernwaarden van het humanisme is verbondenheid. Die verbondenheid leidt tot onderlinge saamhorigheid en wederzijdse verantwoordelijkheid. Humanisten streven naar een samenleving waarin vrijheid, gerechtigheid, verdraagzaamheid en eerbied voor de menselijke waardigheid centraal staan. Humanistische organisaties willen dat mensen in financiële nood zelf hun keuzes kunnen bepalen en steunen hen daarbij. In hun werkwijze

Hoe doen we het eigenlijk?!
Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties over armoede, schulden en urgente noden
SUNN maart 2019

2

willen zij niet bevoogdend of oordelend zijn, maar mensen bijstaan in de problemen die ze ervaren. Zo organiseert vereniging Humanitas hulp bij Thuisadministratie, maatjesprojecten en andere activiteiten om mensen met schulden te ondersteunen. Humanitas gaf vorig jaar een noodsignaal af. De vereniging ziet dat vrijwilligers steeds vaker te maken krijgen met ingewikkelde problemen waar professionele hulpverlening voor nodig is, en dat de grens is bereikt van wat nog verantwoord is om door vrijwilligers te laten doen. Opnieuw zijn er een aantal logische verklaringen en antwoorden te bedenken, maar werpt dit gegeven ook vragen op. Hierover willen wij graag onderling van gedachten wisselen.

Programma

Nathalie Boerebach geeft een introductie op de bijeenkomst van vandaag en vervolgens een presentatie over SUNN, de werkwijze van SUN-noodhulpbureaus en een introductie op de problematiek, vraagstukken en getallen op het gebied van armoede, schulden en urgente noden.

Nathalie geeft aan dat van de vier bijeenkomsten over armoede, schulden en urgente noden die SUNN organiseert in het kader van dit Breed Maatschappelijk Overleg, deze bijeenkomst het meest moeizaam tot stand kwam en het lastigst was om qua opkomst te organiseren. Er zijn bijzonder veel uren besteed aan het vinden en uitnodigen van de deelnemers. Enerzijds is het lastig gebleken om op landelijk niveau in contact te komen met representanten van moslimorganisaties die willen en kunnen praten over armoede, schulden en urgente noden. Anderzijds reageren kerkelijke organisaties – en dan vooral die uit protestantse kring – vaak opvallend afhoudend. Daarnaast zijn er simpelweg niet zoveel humanistische organisaties, en zijn degenen die bestaan niet allemaal bezig met de thema's armoede en schulden. Dat SUNN in sommige kringen niet veel naamsbekendheid heeft, zal ook niet helpend zijn geweest om in te gaan op de uitnodiging. Kortom: SUNN is bijzonder blij met de gemêleerde opkomst bij deze bijeenkomst en weet zeker dat de uitwisseling tot vele inzichten en inspiratie zal leiden. Nathalie spreekt de hoop uit dat de onderlinge samenwerking na vanavond goed op gang zal komen en dat alle aanwezigen niet alleen SUNN maar ook elkaar in de toekomst zullen opzoeken als het gaat om uitwisseling of samenwerking op het terrein van armoede, schulden en urgente noden. We kunnen veel van elkaar leren. Nathalie geeft het woord aan gastspreker:

Rikko Voorberg – theoloog 'Een bespiegeling op armoede'

“Vergeef ons onze schulden”

Rikko stelt de vraag: “Waarom zou je werken aan armoede en schuldhulpverlening?” en wil daarbij graag terugrijpen op het gebed van ‘Onze Vader’, waarin de zin “... en vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren...” voorkomt. Dit betekent ook letterlijk de vergeving van financiële schulden.

Wat Rikko fascinerend vindt aan de werkwijze van SUN-noodhulpbureaus is dat zij geven zonder daarbij een schuldvraag te stellen. Niet de vraag “Hoe ben je hierin terecht gekomen?” staat centraal, maar de vraag “Hoe hervinden we perspectief?”.

In het gebed gaat het daar ook precies om: om het vergeven. Daarbij vergeten we vaak om te vergeven én tegelijk de schulden kwijt te schelden. Met het kwijtschelden van schulden

Hoe doen we het eigenlijk?!

Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties over armoede, schulden en urgente noden
SUNN maart 2019

kun je mensen bevrijden zodat zij weer te kunnen handelen. Rikko wil graag verwijzen naar verhalen van grote leiders uit de Bijbel die zich moeten schamen voor hun gedrag. David en Abraham bijvoorbeeld. Ze faalden, gingen hard onderuit en kregen vervolgens via God weer een weg uit de schuld en schaamte. Zij hervinden perspectief. Een concrete vraag is: Wat doen mensen die alles hebben met hetgeen ze hebben? Hoe vaak stellen zij zichzelf de vraag “Wat kan ik doen om de nood van een ander te verlichten?” Het gaat er niet om wat de ander heeft gedaan. Het gaat erom wat je kunt doen om de schuld van de ander te verlichten. Dit gegeven is het hart van het christendom. Rowan Williams (geestelijk leider Anglicaanse kerk) stelt dat niet *hebzucht* maar *trots* de wortel is van alle kwaad. De trots te denken alles te kunnen overzien. Uit diezelfde trots ontstaat egoïsme (de tweede wortel van het kwaad) en ook protectionisme. We zorgen met protectionisme voor een eigen kleine kring en degenen die erbuiten vallen, hebben pech gehad. Hierdoor ontstaat verlies van (en oog voor) menselijke waardigheid. De mens moet nooit afgemeten worden aan de mate van succes en de bijdrage die hij kan leveren aan de maatschappij, maar aan de mate waarin hij mens is. Dus niet door wat hij verdient, maar door wat hem gegeven is: dát is menszijn. Een individu of maatschappij moet niet naar armoede en schulden kijken en denken dat deze mensen gefaald hebben, maar ernaar kijken en vinden dat mensen niet op die manier klem mogen zitten. Dan is de volgende vraag: “Wat kunnen we doen om ervoor zorg te dragen dat mensen niet langer in de klem (komen te) zitten?”

“De meest krachtige initiatieven zijn die, die hun eigen groep overstijgen”.

De generatie twintigers en dertigers heeft geen commitment meer met kerkelijke organisaties. Stichtingen als Present en HIP vonden een nieuwe weg om jongeren aan zich te verbinden. Ook de Pop-up kerk van Rikko probeert nieuwe vormen van engagement te vinden bij dertigers. Dat is een groep mensen die zichzelf best redt, maar voor hun 30e levensjaar bij de psycholoog zit met levensvragen en op zoek naar betekenis. Volgens Rikko zijn we postmodern cynisch, omdat we manieren missen van engagement. Daardoor is er sprake van ‘klik-activisme’: met één klik op de knop zetten we een digitale handtekening onder een zoveelste actie, maar echt geloven doen we niet meer. Ook de emotionele armoede, de confrontatie dat er iets mis is, hoort bij armoedebestrijding. Voor de huidige generatie is het belangrijk om weer boos te zijn, want dan ontstaat verbinding. Kijk naar de gele hesjes. Of naar het organiseren van een wake tegen de uitzetting van kinderen. Deze organiseert Rikko niet, omdat hij denkt dat de wake helpt tegen de uitzetting, maar om weer mensen te kunnen mobiliseren die zich ergens druk over maken. Het draait om het weer durven boos te zijn over onrecht, en die boosheid als constructieve kracht te gebruiken. En daarbij geldt: De meest krachtige initiatieven zijn die, die de eigen groep overstijgen. Een mooi voorbeeld hiervan is het organiseren van een kerkasiel¹. Zowel de asielzoekers als de leden van de kerk hadden nooit van zichzelf verwacht dat ze zo’n rol op zich zouden nemen: het faciliteren van asiel en het innemen van een kerk. In deze handeling was er geen

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/12/23/het-kerkasiel-geeft-haagse-protestanten-nieuw-vuur-a3126943>: In de Bethelkerk liet protestants Den Haag in 2018 zijn barmhartige gezicht zien door een Armeens gezin asiel te bieden. Om hun uitzetting te voorkomen hielden ze ruim acht weken onafgebroken een kerkdienst.

onderscheid meer tussen moslims en christenen. We hebben elkaar allemaal keihard nodig. Dit is het type initiatieven dat geloofs- en groepsoverstijgend is. Tot slot geeft Rikko ons de volgende notie mee: De term *barmhartigheid* speelt bij kerken wel een rol, de term *rechtvaardigheid* minder. De Bijbel zegt “wees een naaste”. Daarbij hoor je je dan niet af te vragen van wie je de naaste bent. Dat kan iedereen zijn!

Bouchaib Saadane (voorzitter Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders en actief bij de moskee in Sittard) – over de islam, armoede, schulden en urgente noden

Noodhulp binnen de Turkse en Marokkaanse moslimgemeenschap

Marokkaanse moskeeën in Nederland hebben een grote achterstand op de structuur en rijkdom van kerken. Het geld in een Marokkaanse moskee is alleen afkomstig van bezoekers. Deze hebben het zelf ook niet breed, maar houden tegelijkertijd wel de moskee overeind. Een Marokkaanse moskee kent geen hiërarchie zoals een kerk of een Turkse moskee die wel kennen. Een moskee heeft ook niet primair als doel om armoede te bestrijden, maar is daar wel incidenteel mee bezig. Meestal lossen Marokkanen armoedeproblemen in eigen familiekring op. De islam erkent armoede als *een beproeving* waaruit een aantal vragen voortvloeien: Hoe ver kun je als mens gaan in je acceptatie ervan? Hoe gaan rijken om met hun rijkdom? En hoe gaan ze daarmee om in relatie tot armen? De Koran zegt daarover dat Allah sommige mensen bevoorrecht heeft boven anderen. Moslims moeten *geloven en accepteren* dat iedereen toch gelijk is en *niet afgunstig* zijn. Dit is meteen een geruststelling voor hen die de beproeving moeten doorstaan.

Allah zegt ook: “Besef dat binnen alles wat jij bezit, ook een gedeelte is dat van de ander hoort te zijn. Je hebt dus te delen met degene die minder heeft dan jij”. Als alle mensen zouden leven volgens dit gebod (Zateh), dan zou er geen armoede meer zijn in de wereld. Dit gebod geldt als een *aansporing*: als armlastige weet je dat je dit deel mag vragen van iemand die rijk is zonder je daarvoor te hoeven schamen.

Het geven van *Zakaat*² is een van de vijf zuilen van de islam, naast het vasten en bidden. Veel mensen kiezen om hun Zakaat tijdens de maand Ramadan te geven. Men hoopt door het geven van de Zakaat tijdens de maand Ramadan ook meer zegeningen en beloning te krijgen van Allah.

Bouchaib is afkomstig uit Limburg. De moskee in Sittard heeft geen kennis over schuldhelpverlening, en geen idee over organisaties die mensen met schulden helpen. Daarbij is de schaamte over armoede en schulden onder de moskeebezoekers ook nog eens groot. Naar buiten toe wordt het hoofd hooggehouden, ook al heeft iemand grote problemen. Als de imam vraagt: ‘hoe gaat het ermee?’, dan is het antwoord steevast: goed. Ook al zie je overduidelijk dat het gezin in armoede leeft, omdat de kinderen nieuwe kleren nodig hebben en te grote schoenen dragen van een oudere broer of zus. Een ingang om over armoede en schulden te praten is er concreet wanneer leden geen contributie meer kunnen

² Het woord *zaka(a)t* betekent 'reiniging' in de vorm van verplichte aalmoezen aan de armen om tot een rechtvaardiger verdeling van goederen te komen. Betaling ervan 'reinigt' het overige bezit en vermogen en dient als boetedoening voor de zonden.

betalen aan de moskee. Wanneer de imam daar navraag naar doet is het antwoord vaak: “Ik maak het binnenkort wel goed”, waarna de desbetreffende persoon vaak in tranen uitbarst en over moeilijkheden vertelt. In veel gevallen worden financiële problemen bij oudere moslims veroorzaakt door meerderjarige kinderen in huis, bijvoorbeeld omdat zij een bekeuring niet betaald hebben en de schulden zich zijn gaan opstapelen.

Omdat de Marokkaanse moskeeën vrijwilligersorganisaties zijn, is er relatief weinig kennis aanwezig over armoede en schuldenproblematiek. ‘Wees een naaste’ is ook in de islam gangbaar. Een van de vijf zuilen van de islam is de Armenbelasting. Als alle rijken de opdracht zouden hebben om die belasting af te dragen dan zou er geen armoede zijn. De eerste verantwoordelijkheid wordt gevoeld door familie die zichzelf de vraag stelt: “Wie heeft dit keer zakaat nodig?”

“Mensen die in Nederland leven kennen geen armoede”

Het begrip armoede wordt door moslims in Nederland heel anders opgevat. In Somalië, Marokko of Afghanistan is men arm, in Nederland niet. In Nederland is er relatieve armoede. Dat is de reden waarom een moslim niet snel om hulp zal vragen. Er is een speciale Zakaat die aan het eind van de maand Ramadan dient gegeven te worden. Dit is de Zakaat al-fitr. Voor elk gezinslid (jong of oud) dient ongeveer vijf euro aan de armen gegeven te worden. Deze Zakaat moet voor het Suikerfeest-gebed gegeven worden. Deze bijdrage voor de armen wordt eerder naar het thuisland gestuurd, dan aan armen in Nederland gedoneerd. Dat SUN-noodhulpbureaus zoveel aanvragen krijgen vanuit de moslimgemeenschap wekt verbazing. Waarschijnlijk is dit ingegeven door de schaamte om het kenbaar te maken binnen de eigen gemeenschap. Geen moslim zal in eigen kring kenbaar willen maken dat hij zo diep gezonken is. Daarbij komt dat het in het algemeen heel moeilijk is om achter de voordeur te komen en problemen bespreekbaar te maken. Meestal hoort een imam als hij benadrukt dat zijn deur altijd open staat om problemen te bespreken: “Allah zij geprezen, het gaat goed met mij”.

Een zekere mate van organisatie voor noodhulp is er wel: als iemand binnen korte tijd begraven moet worden in Marokko dan is vaak binnen 24 uur het benodigde bedrag bijeengebracht door geloofsgenoten. Soms zijn er ook collectes in de moskee voor mensen van wie de naam niet genoemd wordt, om een dreigende huisuitzetting te voorkomen. Toch kunnen moslims veel leren van de mate van georganiseerdheid van kerken. En ook bij de Turkse moslims is de armoedebestrijding beter georganiseerd dan bij de Marokkaanse moslims in de vorm van Zakha en Fitra, verschillende manieren van collecteren. Op landelijk niveau wordt er binnen de Turkse moslimgemeenschap 1,5 miljoen bijeengebracht via collectes ten behoeve van armoedebestrijding. Een vergelijkbaar initiatief kennen de Marokkaanse moskeeën niet. Over een bijdrage uit deze 1,5 miljoen euro zou SUNN in gesprek kunnen gaan met de landelijke partijen die het aanspreekpunt vormen: Diyanet (het Turkse ‘Presidium voor Godsdienstzaken’) en de Islamitische Stichting Nederland (religieus verbond dat als doel heeft om binnen de aangesloten moskeeverenigingen alle moslims wegwijst te maken bij het aanleren, voeden en onderhouden van de religieuze verplichtingen). Het geven van goede voorlichting in moskeeën over armoede en schulden zou in veel gevallen escalatie kunnen voorkomen. De kennis van een imam verschilt per

Hoe doen we het eigenlijk?!

Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties over armoede, schulden en urgente noden
SUNN maart 2019

moskee, dat geldt ook voor de scholing en vaardigheden van andere betrokkenen, bovendien krijgt een imam heel veel op zijn bord. Beter zou het zijn om te kijken naar sleutelfiguren binnen de gemeenschap en ook andere ingangen te zoeken langs welke men het vraagstuk aan kan kaarten bijvoorbeeld: gezond eten en bewegen.

Programma

Aan de aanwezigen werd de volgende set vragen gesteld:

1. Welke activiteiten/projecten financiert jouw organisatie of ken je die kunnen gelden als goed voorbeeld voor andere organisaties/regio's? (Noem 3 parels)
2. Welke activiteiten/projecten of thema's zouden intern/extern meer aandacht moeten krijgen als het aan jou(w organisatie) ligt? (Wat moet anders, kan beter?)
3. Welke onder (2) genoemde punten zou je graag als bouwsteen aandragen voor gezamenlijke activiteiten of agenda in 2019? (Benoem ook een eventuele rol voor FIN of SUNN indien van toepassing)

1. Parels in Nederland:

- Noodfondsen zoals SUN-noodhulpbureaus, maar ook diaconale fondsen vanuit protestantse hoek, ondersteuning vanuit PCI's (Parochiële Caritasinstelling) uit katholieke kring of andere vormen van financiële steun voor de meest kwetsbaren in onze samenleving.
- De eerstelijns inzet vanuit kerken zoals een Diaconie, [stichting Hip](#), [stichting Present](#) of de [Vincentiusvereniging](#), de ondersteuning vanuit moskeeën door imams en moskee-bestuursleden en de inzet vanuit [Humanitas Thuisadministratie](#).
- Samenwerking binnen het [Interreligieus Platform](#): De vereniging stelt zich ten doel om de burgers van de gemeente Sittard-Geleen en omstreken (zeer ruim te beschouwen) nader kennis te laten maken met elkaars religieuze, sociale en culturele achtergronden met als uiteindelijk doel elkaar beter te leren kennen, elkaar te respecteren en wederzijdse vooroordelen weg te nemen en hiermee een bijdrage te leveren aan het bevorderen van een samenleving waar mensen met verschillende religies in vrede en respect met elkaar samenleven.
- [IDO-Lelystad](#): heeft als motto 'helpen wie geen helper heeft' en is een samenvoeging van inloophuizen, schuldhulpverlening en voedselbank. Met heel korte lijnen blijkt IDO voor veel mensen een sluitend vangnet te zijn waarmee ze geholpen worden hun leven weer wat beter op de rails te krijgen.
- Maatjesprojecten: maatjes die gekoppeld worden vanuit Humanitas zoals Budgetmaatje, [Schuldhulpmaatje](#) of andere initiatieven om mensen met armoede, schulden en urgente noden bij te staan.
- [Steungezin.nl](#): Op dit internetplatform vindt een bezoeker profielen van mensen die in armoede leven en hierdoor geen geld hebben om iets te kunnen betalen. Zoals een rekening voor steunzolen, een schoolreis voor de kinderen, waterkoker, nieuwe jas of een factuur van een dierenarts. Een bezoeker helpt ze direct door deze noodzakelijke kosten via iDEAL te betalen.
- Inloophuizen, zoals Inloophuis de Paraplu in Rotterdam: ontmoeting en gezelligheid die leidt tot een vertrouwensband en opstarten hulpverlening: er is koffie en thee,

Hoe doen we het eigenlijk?!

Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties over armoede, schulden en urgente noden
SUNN maart 2019

als bezoeker kun je er praten met andere vrouwen. Er zijn mensen bij wie je terecht kunt met vragen. Je kunt meedoen met activiteiten. En je kunt tussen de middag gratis mee-eten.

- Geldfit.nl: helpt mensen met geldzorgen verder.
- De Voedselbank, maar ook andere sociale initiatieven die draaien om voedsel en/of sociale ontmoeting zoals [Resto Van Harte](#) en [Hotspot Hutspot \(HH\)](#). HH creëert in de wijken levendige hotspots waar tieners graag naartoe komen en zinvol bezig kunnen zijn. De hotspots zijn tijdelijke locaties, gevestigd op plekken waar sprake is van leegstand en braakliggende grond. Ze bestaan uit een moestuin en een binnenruimte met keuken. In de moestuin verbouwen tieners, buurtbewoners en andere vrijwilligers samen groenten, fruit en kruiden. Meerdere avonden per week vervult de hotspot de functie van wijkrestaurant.
- Het [Diaconaal Platform Ede](#). DPE is opgericht in 2006 en heeft inmiddels een bereik van ongeveer 25 kerken of geloofsgemeenschappen uit de gemeente Ede. De afgevaardigden van de verschillende kerken komen enkele keren per jaar bijeen voor informatie-uitwisseling, en het bespreken van de ontwikkelingen (van de decentralisaties) in het sociaal domein, waarbij gekeken wordt welke rol/houding zij daarin zou kunnen spelen.

2. Wat behoeft meer aandacht als het aan jou(w organisatie) ligt?

- + Onder de aanwezigen leeft de behoefte om van elkaar te leren. Tussen de verschillende denominaties is meer kruisbestuiving en samenwerking mogelijk dan tot op heden benut wordt, die ontstaat niet automatisch.
- + De vraag speelt: Hoe kom je met mensen in contact vanuit religieuze en levensbeschouwelijke organisaties en hoe zorg je ervoor dat de hulp ook echt terechtkomt bij mensen die dat het hardst nodig hebben? De kerk in Houten heeft bijvoorbeeld een sociaal diaken. Deze gaat actief op huisbezoek en komt achter de voordeur om een beeld te krijgen van de (gezins)situatie en kan hulp bieden waar nodig.
- + Het SUN-noodhulpbureau krijgt steeds meer aanvragen. De bijzondere bijstand zegt steeds vaker “nee” en de gemeente hanteert geen eenduidig beleid, soms actief en soms ingegeven voor bezuinigingen. De gemeente verzaakt haar plicht door mensen af te wijzen ‘bij de poort’. Het noodhulpbureau moet dan ook steeds vaker casuïstiek terugverwijzen naar de gemeente en zwengelt deze discussie aan bij de gemeente.
- + Door de vluchtelingeninstroom zijn er veel nieuwe inwoners die onbekend zijn met het aanbod in de wijk. Mensen uit Syrië en Afrika hebben nog geen netwerk, maar wel vaak multi-problematiek. Ook de complexiteit van problemen stapelt zich op, bijvoorbeeld bij een huisuitzetting.
- + Er is een grote clash gaande tussen de systeem- (gemeenten en instanties) en leefwereld (mensen die leven met armoede en schulden).
- + We zouden ons bezig moeten houden met het meer algemene thema van uitsluitingsbestrijding in plaats van armoedebestrijding

Hoe doen we het eigenlijk?!
Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties over armoede, schulden en urgente noden
SUNN maart 2019

- + Gebruik vooral andere invalshoeken om op de armoede- en schuldenagenda uit te komen: door thema's als gezondheid, verzorging, mode, opvoeding en sport bijvoorbeeld krijg je ingang tot andere doelgroepen (en schaamt men zich niet).
- + Meer gebruik maken van kunstuitingen kan bijdragen aan perspectief op het gebied van armoede. Datzelfde geldt voor inzet van sleutelfiguren uit de gemeenschap.
- + Deelnemers geven aan relatief onbekend te zijn met het bestaan en het werk van SUN-noodhulpbureaus en SUNN. Een dienstenaanbod voor een brede kring fondsen en noodhulpbureaus zou daar verandering in kunnen brengen.
- + Men geeft aan vanuit kerkelijke kring ook wel angst te hebben voor het verlies van de eigen identiteit wanneer een SUN-noodhulpbureau actief zou worden in dezelfde gemeente.
- + Armoede is niet alleen een geldprobleem, maar ook een sociaal en psychologisch probleem dat soms generaties lang doorwerkt.
- + Om moskeeën te bewegen tot samenwerking is niet eenvoudig. Zij zijn ook ondervertegenwoordigd in andere vormen van hulpverlening. Binnen de moskee is voorlichting heel belangrijk. Veel mensen zitten er in onnodige problemen. Het doorbreken van schaamte is daarnaast een heel belangrijk thema. Eerder is dat in de moslimwereld met succes gedaan op het gebied van homofilie, huiselijk geweld en ouderenmishandeling. Train de trainerbijeenkomsten en gespreksgroepen zouden een hele aanwinst zijn.
- + Incassobureaus hebben soms een hele kwalijke aanpak bij schuldendossiers
- + Deelnemers maken zich geen zorgen om de mensen die buitengewoon deskundig zijn in het 'arm-zijn' en daarin ook een gelukkig leven leiden. Soms hebben mensen maar een klein beetje (hulp) nodig.
- + Gemeenten zouden over moeten stappen op 'passende dienstverlening' in plaats van 'rechtmatigheid'. Meer situationeel dan juridisch gaan handelen is een voorwaarde om het armoede- en schuldenvraagstuk het hoofd te bieden.
- + Laaggeletterdheid en mensen met een LVB (Licht Verstandelijke Beperking) moeten op de landelijke agenda van eenieder staan als het gaat om vroegsignalering en preventie. Deze groepen komen buitensporig veel voor in schuldendossiers.
- + Omdenken is noodzakelijk in het denken over een business case: Wat kost een huisuitzetting en wat kost een interventie om dat te voorkomen? Als gemeenten de inzet op preventie niet korten, ga dan met elkaar om de tafel om de kosten en baten inzichtelijk te maken.
- + Als je in je leven nooit met armoede en schulden geconfronteerd bent geweest of als je niet in het sociaal domein werkzaam bent, dan staat de wereld van het leven met armoede en schulden en de hele keten en het jargon van hulp- en dienstverlening daaromheen erg ver van je af. In publiekscampagnes moeten we daar rekening mee houden.

3. Bouwstenen voor SUNN en andere partijen in 2019 en verder

- √ We zouden communities moeten bouwen waarbinnen armoede geen taboe meer is. Er is een mindset-verandering nodig ten aanzien van armoedebestrijding.

Hoe doen we het eigenlijk?!
 Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties over armoede, schulden en urgente noden
 SUNN maart 2019

- √ Deelnemers hebben het verzoek om in gezamenlijkheid meer expertise te ontwikkelen. Noodhulp is vaak dusdanig complex dat het de werkzaamheden en kennis van een diaconie te boven gaat. Er is daar ondersteuning bij nodig.
- √ Ontwerpen van voorlichting (in kader van preventie) over de rol en mogelijkheden van fondsen voor zowel hulpverleners als de doelgroep zelf. Er is veel onwetendheid en meer mogelijk dan men denkt. Hoe werkt een fonds? Hoe zit het met de toegankelijkheid?
- √ Ontwerpen van business cases waarin wordt aangetoond dat het financieren van een interventie door de gemeente goedkoper is dan afwachten en bezuinigen. (bijvoorbeeld een business case rondom giften van een SUN-noodhulpbureau).
- √ Werken aan naamsbekendheid van SUNN en de lokale SUN-noodhulpbureaus kan veel verschil maken voor mensen met urgente noden en hulpverleners.
- √ SUNN zou meer bekendheid kunnen genereren door ook een aanbod te doen aan niet aan SUNN gerelateerde noodhulpbureaus, bijvoorbeeld de potjes en fondsen die nu in gebruik zijn bij kerken, gemeenten of welzijnsorganisaties. Door deze fondsen van een dienstenaanbod te voorzien, raken zij bekend met de ziens- en werkwijze van SUNN en zouden zij het op termijn wellicht interessant vinden om op te schuiven naar de publiek-private samenwerking in tripartiet verband van een SUN-noodhulpbureau.
- √ Verzoek om organisatie nieuwe bijeenkomst volgend jaar. Er is erg veel behoefte aan uitwisseling.
- √ Zet train-de-trainer modules op in gezamenlijkheid over armoede, schulden en urgente noden en organiseer lokaal gespreksgroepen.
- √ SUNN zou op landelijk niveau afspraken moeten maken met de Turkse koepelorganisaties Diyanet en ISN over de co-financiering van SUN-giftenbudgetten in Nederland.
- √ SUN-noodhulpbureaus zouden in alle gevallen contact moeten leggen en onderhouden met lokale moskeeën in hun werkgebied, ook als het gaat om het genereren van giften voor incidentele noodgevallen.
- √ Op landelijk niveau zijn het Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders (SMN) en Inspraak Orgaan Turken (IOT) bereid om met SUNN een experiment te ontwikkelen waarbij we nieuwe vormen van samenwerking kunnen uitproberen: een combinatie van betere voorlichting in moskeeën, het mobiliseren van (jonge) moslims om bij te dragen aan het giftenbudget van SUN-noodhulpbureaus, het ontwikkelen van adequaat voorlichtingsmateriaal over armoede en schulden, enzovoorts.
- √ Verzet tegen het openbaar maken van alle giften boven de 15.000 euro. Dit gaat veel (kerkelijke) fondsen anonieme donaties kosten of de bedragen worden lager om onder deze norm te blijven.
- √ Starten met Sociale Leenfondsen in alle gemeenten zoals bij [SUN Zoetermeer](#).
- √ Organiseren van meer voorlichting en begrip over de achtergrond en het ontstaan van armoede en schulden bij een groter publiek: Hoe ontstaat het? Welke hulp is er voor mensen? Enzovoorts.

- √ SUNN zou alle jaarrekeningen van de SUN-noodhulpbureaus en die van andere noodfondsen bij elkaar op moeten tellen en zo inzichtelijk kunnen maken hoeveel geld er vanuit deze hoek wordt bijgedragen aan de samenleving.

Context en verzending van verslagen

Het SUNN-vierluik Hoe doen we het eigenlijk?! bestond uit vier bijeenkomsten voor de partijen waar SUN-noodhulpbureaus tripartiet mee samenwerken en waarmee SUNN samenwerkt, te weten:

1. Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties
2. Dienst- en hulpverleners en ervaringsdeskundigen
3. Vermogensfondsen
4. Gemeenten

Bij alle bijeenkomsten waren SUNN-bestuursleden en ook vertegenwoordigers van een aantal SUN-noodhulpbureaus vertegenwoordigd. In totaal waren er ruim 100 deelnemers. Alle deelnemers aan de SUNN-bijeenkomsten ontvangen automatisch de verslagen van het vierluik "Hoe doen we het eigenlijk?!" Verder worden de verslagen verspreid onder geïnteresseerden en zullen we er aandacht aan besteden via de SUNN-website en op social media. Omwille van de privacy verspreidt SUNN de deelnemerslijsten niet onder derden anders dan -met hun instemming- de deelnemers zelf. Mocht u interesse hebben om alle verslagen te ontvangen, dan kunt u dat kenbaar maken bij SUNN via info@sunnederland.nl.

Op 21 maart 2019 vindt een landelijke bijeenkomst plaats waarbij representanten uit alle vier de groepen samen zullen komen om:

- a. de bouwstenen uit elk verslag nader te bespreken en te kijken of hier een landelijke agenda voor SUNN en andere partijen uit zou kunnen voort vloeien en
- b. nader te bezien op welke manier we in gezamenlijkheid met andere organisaties tot relevante, vernieuwende landelijke activiteiten op het terrein van armoede, schulden en urgente noden zouden kunnen komen.

Van deze bijeenkomst zal een professioneel verslag worden vervaardigd dat SUNN zal toezenden aan betrokkenen en geïnteresseerden op aanvraag.

Tot slot

SUNN heeft met veel plezier deze bijeenkomsten in het kader van het Breed Maatschappelijk Overleg georganiseerd. Deze bijeenkomsten waren alleen mogelijk door een bijdrage vanuit het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en de vermogensfondsen die SUNN zo loyaal steunen. Wij willen zowel het Ministerie als de fondsen van harte danken voor deze bijdrage en spreken hier de hoop uit dat ook zij de opbrengsten zullen benutten voor het ontwikkelen van eigen (subsidie)beleid.

De input die de ruim honderd aanwezigen op persoonlijke titel -zonder last of ruggespraak- gegeven hebben wij als zeer waardevol ervaren. Wij hopen niet alleen dat u de inhoud -net als wij- relevant vindt, maar dat u ook met de inhoud uw voordeel kunt doen in de dagelijkse praktijk of bij het ontwikkelen van toekomstig beleid.

Hoe doen we het eigenlijk?!
Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties over armoede, schulden en urgente noden
SUNN maart 2019

Wellicht ten overvloede willen we hier benadrukken dat de opsommigen niet op volgorde van belangrijkheid staan vermeld en dat er ook geen sprake is van een uitputtende lijst met voorbeelden. Indien de aanwezigen meer tijd hadden gehad dan was de lijst met voorbeeldprojecten ongetwijfeld langer geworden en had ook het project dat u nu mogelijk vindt ontbreken ertussen gestaan.

Wij hopen dat het lezen van de verslagen en de gegeven voorbeelden u kunnen inspireren en zouden het heel fijn vinden wanneer dat voor u aanleiding zou vormen om samenwerking met SUN Nederland en/of de lokale SUN-noodhulpbureaus te starten of te intensiveren. Het staat u vrij om de inhoud van de verslagen te benutten voor eigen gebruik, tenslotte willen wij allen bijdragen aan een maatschappij waarbij niemand meer tussen wal en schip hoeft te vallen of te maken krijgt met uitsluiting. Wij willen u wel vragen om in dat geval SUNN als bron te vermelden: op die manier kunt u immers bijdragen aan het vergroten van onze naamsbekendheid en ons (en daarmee de mensen met urgente noden) weer een beetje verder helpen.

We ontvangen bijzonder graag uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Nathalie Boerebach
directeur SUN Nederland
www.sunnederland.nl

Hoe doen we het eigenlijk?!
Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties over armoede, schulden en urgente noden
SUNN maart 2019